

Cappa heeft het schilderij met een kruis in vier delen verdeeld, als symbool voor vier dimensies

Andere kunstenaars hadden zich in de loop van de jaren dertig al afgekeerd van de beweging

publiceerde waarin hij liefde en sentiment sterk veroordeelde. In 1923 trouwden ze, ze zouden drie dochters krijgen. Als enige vrouw schreef Cappa haar voornaam 'Benedetta' vanaf toen onder alle manifesten die de futuristen publiceerden.

Vrouwonvriendelijk manifest

Cappa maakte ook een tijdje kunstwerken die alle zintuigen aanspraken, als een uitbreiding op de mogelijkheden die de schilder kunst haar bood. Je kon als 'toeschouwer' de panelen aanraken, waarbij de verschillende texturen zorgden voor verschillende ervaringen. Het liet ook Marinetti niet onberoerd. In 1921 presenteerde hij een futuristische manifest over 'Tattilismo', tactilisme, de tastzin. Hij stelde dat de duisternis van de loopgraven hem hiertoe had geïnspireerd, maar later gaf hij toe dat het idee van zijn vrouw was gekomen, die ertoe

was gekomen dankzij de pedagogiek van Maria Montessori.

Daarnaast schreef Cappa ook zelf teksten, onder andere over de houding van de futuristen tegenover vrouwen. In een van die teksten schrijft ze hoe ze zich herinnert hoe het voelde toen ze voor het eerst Marinetti's eerste vrouwonvriendelijke manifest las. 'Als een harde klap in mijn gezicht.' Ze probeerde hem later te begrijpen, door te stellen dat hij bedoelde dat er meerdere soorten vrouwen zijn, en niet alle vrouwen 'fout' waren. Vooral de vrouwen die zich te hard uitspraken als feminist moesten gemeden worden.

Zou ze vanwege haar verliefdheid de radicale ideeën van haar echtgenoot hebben geaccepteerd? Of wist ze inmiddels dat Marinetti zijn manifesten opzettelijk extra radicaal maakte, terwijl hij van binnen zachtvaardig was? Een eigenschap die populist niet vreemd is.

'Foute' kunstenaars

Met het oog op het nieuwe jaar en de rechtse wind die nu over de wereld waait is het interessant om te zien hoe Cappa probeerde om ondanks het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog trouw te blijven aan de futuristen. Andere kunstenaars hadden zich in de loop van de jaren dertig al afgekeerd van de beweging.

Politieke verklaringen hoor je nu ook van kunstenaars vanwege politieke spanningen en oorlogen. Zoals de antisemitisme-angst bij Duitse culturele instellingen die sinds de oorlog in Gaza zorgt voor protesten van kunstenaars. En denk aan het maatschappelijke ongemak rondom 'foute' kunstenaars, zoals de mogelijke nazi-sympathie van Lucebert.

Toen Italië vanaf 1940 aan de Duitse kant betrokken raakte bij de Tweede Wereldoorlog, had Marinetti zich aangemeld als vrijwilliger voor het leger. Cappa reisde door Italië met haar lezing *Donna della patria in guerra*, 'vrouw van het vaderland in oorlog'. Marinetti keerde uitgeput en ziek terug van het slagveld, hij overleed in Venetië in december 1944. Cappa maakte geen kunst meer, maar bleef wel proberen de erfenis van de futuristen levend te houden – iets wat niet eenvoudig was, gezien de nauwe banden met het inmiddels verfoeide fascisme.

Cappa's werk was tijdens haar leven vaak te zien geweest – althans, vaak voor een vrouwelijke kunstenaar. Ze deed vanaf 1926 mee aan de Biënnale van Venetië, ze was de eerste vrouw wier werk gereproduceerd werd in een catalogus van de Biënnale. Maar van 1939 tot lang na haar dood in 1977 werd haar werk niet meer getoond. Pas in 1998 was er een solotentoonstelling aan haar werk gewijd, in Minneapolis. En bij de grote futurisme-tentoonstelling van 2014 in het Guggenheim Museum van New York waren vijf muurschilderingen die ze in 1933 en 1934 maakte in het postkantoor in Palermo een van de hoogtepunten. Hierop verbeeldde ze de vooruitgang van de technologie. Ook die beelden waren blijkbaar tachtig jaar later nog niet verouderd.

Cappa bleef dus trouw aan de beweging van haar inmiddels overleden echtgenoot, ook nadat de meeste idealen van oorlog en geweld de wereld niet bepaald mooier of gelukkiger hadden gemaakt. Cappa heeft zelf niet op het slagveld gestaan, wel is het nog steeds moeilijk haar kunst los te zien van haar politieke overtuigingen. Maar dat betekent niet dat we die kunst niet meer zouden mogen bekijken. Dat we honderd jaar later nog steeds nieuwe boodschappen kunnen zien in haar werk maakt duidelijk dat er in haar verbeelding van de vier dimensies nog steeds meer dan voldoende rek zit.

De grootste vraag is nu hoe er over honderd jaar naar ons gekeken zal worden.

De podcast De optie adoptie

Geen oordeel, wel originele invalshoeken over adoptie

Hoe is het eigenlijk voor ouders om een kind te hebben geadopteerd uit het buitenland, zeker met de kennis van nu?

Inmiddels is buitenlandse adoptie niet meer toegestaan. Er zijn verhalen bekend van ontwortelde kinderen, van babyfarms en kinderhandel. Journalist Maarten Dallinga maakt er samen met adoptie-moeder Annemieke Figuee de verhalende podcast *De optie adoptie* over.

In negen afleveringen onderzoekt Figuee met hulp van Dallinga of ze wel de juiste keuze heeft gemaakt door twee kinderen te adopteren uit Zuid-Afrika. Spijt heeft ze nooit gehad, maar was het wel echt in het belang van de kinderen? Gaven de biologische moeders hun

'Als er veel vraag is naar brood, bakt een bakker dan meer brood?'

kinderen vrijwillig op, of hadden ze bijvoorbeeld met wat extra gezinshulp misschien wel bij hun biologische moeder kunnen blijven?

En hoe is het voor de kinderen om op te groeien in de Nederlandse maatschappij? Misschien hebben ze hier inderdaad kansen gekregen die in Zuid-Afrika nooit mogelijk waren geweest. Maar er was ook racisme, soms was er het gevoel dat ze nergens echt bij hoorden. Ook werden ze als donkere kinderen raar aangekeken als ze met hun witte moeder over straat liepen. Zaken die Figuee zich vooraf nooit had gerealiseerd.

In aflevering twee onderzoeken Figuee en Dallinga de motieven voor adoptie. "Vroeger adopteerden mensen vooral uit ideële redenen, later kwam ook een onvervulde

kinderwens centraal te staan", legt Dallinga uit. In de jaren zeventig was het een tijdje in de mode om een kind te 'redden' uit een ontwikkelingsland. Vaak kwam zo'n kind terecht in een gezin waar ook al biologische kinderen rondliepen. Later werd er vooral uit het buitenland geadopteerd door ouders die zelf geen kinderen konden krijgen.

Volgens antropoloog en socioloog Sonja van Wichelen 'heeft een adoptiewens altijd problematische kanten'. "Je komt bij adoptie altijd terecht in een systeem van vraag en aanbod." Dallinga vergelijkt het met een bakker: "Als er veel vraag is naar brood, bakt een bakker dan meer brood?"

Dallinga won eerder onder meer Tegels (journalistieke prijs) voor zijn podcastst en werd uitgeroepen tot beste podcastpresentator van 2022. Met *De optie adoptie* toont hij zich opnieuw een meestersverteller. Met zijn oprechte nieuwsgierigheid en openhartige overwegingen zet hij Figuee aan tot nadenken en heroverwegen, en daarmee ook de luisteraars. Geen oordeel, wel originele invalshoeken. Dat Figuee zielsveel van haar kinderen houdt staat buiten kijf, maar ze twijfelt of haar oorspronkelijke motieven wel zo zuiver waren als ze aanvankelijk dacht. Ze vraagt zich af of er een alternatief is, zoals pleegzorg. Ook dat is niet ideaal, weten we inmiddels.

Een antwoord op de vraag of het goed of slecht is om te adopteren vanuit het buitenland geeft *De optie adoptie* niet. Achter elke adoptie schuilt een ander, persoonlijk verhaal. De podcast maakt wel duidelijk dat elk van die verhalen complex is, dat er meerdere kanten aan zitten. En dat het uitsluitend om het belang van het kind zou moeten gaan, iets waar in het verleden soms te weinig oog voor was.

Nienke Schipper

